

Prof. zw. dr hab. Bogdan Dowlasz
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia 2018..03..23.201

nr zał.
mgr Małgorzata Krowicka

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 20 grudnia 2017 roku, w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgra **Wiesława Ochwata** w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Temat pracy doktorskiej: *Polska solowa literatura akordeonowa XXI wieku. Indywidualne koncepcje twórcze i ich wpływ na rozwój możliwości wyrazowych instrumentu na przykładzie wybranych utworów.*

Zlecniodawca:

Akademia Muzyczna w Krakowie, Wydział Instrumentalny (Uchwała Rady Wydziału z dnia 20 grudnia 2017 r.).

Dokumentacja nadesłana w związku z przewodem doktorskim Pana mgra Wiesława Ochwata zawierała:

1. Sygnowane datą 22.01.2018 r. pismo z dołączonym wyciągiem z protokołu z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego, kserokopiami tekstów podjętych uchwał, protokołu Komisji Skrutacyjnej, a także listą obecności członków Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie na posiedzeniu w dniu 20.12.2017 r.;
2. 1 egzemplarz pracy doktorskiej, składającej się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu w wersji drukowanej;
3. 1 egzemplarz dokumentacji dorobku Kandydata.

Z dokumentacji wynika, że tryb przeprowadzenia czynności na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 26.11.2014 r. roku był zgodny z Ustawą z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z późniejszymi zmianami).

Podstawowe dane o kandydacie

Pan Wiesław Ochwat urodził się 27 lipca 1990 roku w Brzesku. W roku 2014 ukończył studia II stopnia na kierunku instrumentalistyka, w specjalności gra na akordeonie w Akademii Muzycznej

w Krakowie, uzyskując dyplom z wyróżnieniem i tytuł zawodowy magistra sztuki. Następnie rozpoczął w tejże uczelni studia doktoranckie. Swoje umiejętności doskonalił ponadto w „Italian Accordion Academy” w Urbino (Włochy) w ramach projektu prowadzonego przez wybitnego akordeonistę Claudio Jacomucci'ego, a także uczestnicząc w licznych kursach mistrzowskich i warsztatach w kraju i za granicą.

Kandydat jest laureatem wielu nagród i wyróżnień na festiwalach czy w konkursach międzynarodowych i ogólnopolskich, w których brał udział zarówno jako solista, jak i kameralista. Były to między innymi tak istotne wydarzenia jak: Konkurs Akordeonowy im. Andrzeja Krzanowskiego, odbywający się w ramach Festiwalu „Alkagran” w Czechowicach-Dziedzicach, Międzynarodowe Spotkania Akordeonowe w Sanoku, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Akordeonowej w Przemyślu, Gorlickie Konfrontacje Akordeonowe, czy Międzynarodowy Konkurs Akordeonowy w Popradzie (Słowacja), a także konkursy w Chełmie, Mławie, Nowym Targu i Tarnowie. Dokumentacja obejmuje 19 konkursów, w których Kandydat zdobył łącznie 11 nagród oraz 8 wyróżnień. Był także stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2014 r.) oraz laureatem i stypendystą festiwalu „Tydzień Talentów” w Tarnowie, dwukrotnie otrzymał także stypendium Burmistrza Miasta Brzesko.

Obok udziału w konkursach, Pan Wiesław Ochwat prowadzi także bogatą działalność artystyczną, która obejmuje nie tylko muzykę klasyczną, ale także jazz, folk czy etno. Jednak – jak pisze w swoim życiorysie – szczególne miejsce zajmuje muzyka współczesna, w tym najnowsza, której to poświęcił swoją pracę doktorską. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że w okresie od 24.06.2010 r. do 11.06.2016 r. Kandydat ma w dorobku 109 występów, nie tylko solowych (także z orkiestrą symfoniczną), ale także jako kameralista w duecie z wiolonczelą lub akordeonem, z kwartetem smyczkowym, czy też jako członek kwintetu akordeonowego. Aktywność artystyczna Kandydata obejmuje rozliczne sale koncertowe i instytucje kultury w kraju (m.in. Bochnia, Brzesko, Bydgoszcz, Częstochowa, Giżycko, Gorlice, Jaworzno, Kraków, Ostróda, Rymanów, Sanok, Szczawnica, Świątniki Górne, Tarnów, Warszawa, Wieliczka, Wojnicz, Wrocław) i za granicą (Holandia, Kanada, Węgry, Ukraina, Włochy). Jego repertuar obejmuje ponad 60 utworów solowych, w tym 4 z orkiestrą symfoniczną, oraz blisko 70 kameralnych, od transkrypcji dzieł baroku po oryginalną muzykę najnowszą,

Obok działalności artystycznej mgr Wiesław Ochwat z powodzeniem zajmuje się dydaktyką: od października 2012 roku pracuje jako nauczyciel akordeonu w Szkole Muzycznej I stopnia w Świątnikach Górnych, a Jego uczniowie są laureatami rozlicznych konkursów i festiwali.

Ocena pracy doktorskiej

Dzieło artystyczne

Praca doktorska Pana mgra Wiesława Ochwata *Polska solowa literatura akordeonowa XXI wieku. Indywidualne koncepcje twórcze i ich wpływ na rozwój możliwości wyrazowych instrumentu na przykładzie wybranych utworów*. składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod w/w tytułem.

Dzieło artystyczne składa się z siedmiu kompozycji, których dobór Kandydat uzasadnia następująco: „*Kryterium wyboru przedstawionych indywidualnych koncepcji twórczych jest fakt, iż ukazują one współczesny akordeon w świetle dotąd nieznanym. Kompozytorzy w pewien sposób odchodzą od utrwalonego schematu tworzenia na ten instrument. Proponując swoją wizję twórczą przyczyniają się do rozwoju możliwości wyrazowych akordeonu.*” Istotnie, przyjęte kryterium daje doktorantowi możliwość prezentacji różnorodnych technik wykonawczych niezbędnych do realizacji wybranych kompozycji, poddanie ich analizie, a w oparciu o tę analizę określenie współzależności determinujących rozwój sztuki wykonawczej w sferze akordeonistyki. Jednak nie tylko powyższe stanowi o wartości prezentacji. Znacząca jest tu także jej wartość artystyczna, bowiem – po wysłuchaniu nagrań i lekturze opisu dzieła – uważam, że wybór, przygotowanie i realizacja utworów mogły zostać dokonane jedynie w oparciu o rozległą wiedzę kandydata dotyczącą tego obszaru, a także wszechstronność i znakomite opanowanie warsztatu wykonawczego, czego dowodem jest nienaganna jakościowo i znakomita artystycznie interpretacja wszystkich kompozycji. Dlatego w pełni zasadne jest zawarte w zakończeniu opisu dzieła stwierdzenie, iż: „*...można dostrzec, jak wielki potencjał brzmieniowy drzemie w akordeonie, który pozostając wciąż niewyeksplotowanym medium nadal inspiruje kolejnych twórców do poszukiwań w tym zakresie*”.

Dzieło składa się z następujących utworów (w kolejności ich umieszczenia na CD):

- Krzysztof Olczak – *Chanson* na akordeon i środki elektroniczne;
- Wojciech Blecharz – *Hypopnea*;
- Paweł Janas – *Sonata Infinity*;
- Artur Zagajewski – *TR13* na akordeon i środki elektroniczne;
- Maciej Zimka – *Between Paths*;
- Przemysław Scheller – *Zima* na akordeon i środki elektroniczne;
- Piotr Peszat – *Jenny's soul. Or Dirk's #2* na akordeon ćwierćtonowy, audio playback i wideo.

Mgr Wiesław Ochwat kształtuje wybrane do prezentacji utwory interesująco, interpretując je z zachowaniem równowagi pierwiastka intelektualnego i emocjonalnego, panując zarówno nad konstruowaniem drobnych struktur, jak też nad procesem kształtowania całości poszczególnych kompozycji, mimo swoistych ograniczeń, wynikających wszak w niektórych utworach z konieczności przestrzegania reżimów czasowych wyznaczonych elektroniką. Kandydat świetnie operuje szeroką skalą odcieni, barw i walorów kolorystycznych akordeonu, a jego gra przepełniona jest warsztatową perfekcją oraz dbałością o jakość dźwięku, także w sferze doboru i stosowania zróżnicowanych, ale zawsze właściwie użytych środków wyrazu. Każda z pozycji programu dzieła artystycznego została przez Doktoranta skrupulatnie przemyślana i dokładnie przeanalizowana (dowodem czego jest opis dzieła artystycznego), po czym konsekwentnie i – co ważne – trafnie zrealizowana od strony agogiki, sonorystyki, dynamiki, frazowania, artykulacji, realizacji zapisu tekstu muzycznego oraz wzajemnych relacji wszystkich tych elementów.

Chanson na akordeon i środki elektroniczne Krzysztofa Olczaka to utwór, o którym kompozytor tak pisze w komentarzu do partytury: „*Podstawowa intencja muzyczna to zderzenie surowości i powściągliwości muzyki dawnej z żywością, wyrazistością, barwnością efektów, jakie oferuje elektronika; ściślej, jest to zderzenie stylistyki XVI-wiecznej chanson z brzmieniem akordeonu i możliwościami współczesnej elektroniki*”. Mgr Wiesław Ochwat prezentuje tu precyzję oraz perfekcyjną sprawność techniczną, a także świetne wycucie czasu. Mimo swoistych ograniczeń, wynikających z konieczności przestrzegania wyznaczonych bardzo dokładnie reżimów czasowych, utwór wykonany jest efektownie i nader interesująco, we właściwych proporcjach eksponując wszystkie zamierzenia kompozytorskie.

Hypopnea Wojciech Blecharza i **Sonata Infinity** Pawła Janasa to utwory na akordeon solo, w których ich twórcy podjęli działania w kierunku poszukiwań rozwiązań twórczych związanych z niekonwencjonalnymi sposobami wydobywania dźwięku na akordeonie. Punkt wyjścia każdego z nich był inny.

I tak - W. Blecharz stworzył *Hypopneę* jako wynik zwrócenia się ku procesowi tworzenia w bezpośrednim kontakcie z instrumentem, poszukując brzmień, które - jak powiedział w wywiadzie „...*dla mnie są naturalne, a które siłą rzeczy nie są naturalne dla klasycznie wykształconego muzyka*...”. Jednym z celów owych poszukiwań było „ominięcie” równomiernego stroju akordeonu, doprowadzenie wręcz do deformacji, zniekształcenia jego brzmienia. Zostało to osiągnięte poprzez zabieg niedomknięcia, bądź niepełnego otwarcia wlotów powietrza w głośnicach akordeonu, choć gra na „spreparowanym” w ten sposób instrumencie stwarza wiele problemów wykonawczych. Z drugiej strony, konstrukcja utworu jest niebywale precyzyjnie zaplanowana, zarówno pod względem kształtowania formy jako całości, jak też składających się na nią

poszczególnych segmentów. Wiesław Ochwat interesująco przedstawia tu swoją wizję interpretacji tej kompozycji, a celem Jego działań jest ich podporządkowanie efektom wynikającym z kontekstu wszelkich składowych programowo-formalnych, a słuchacz ani przez chwilę nie ma odczucia, iż wykonanie tego utworu jest z przyczyn czysto technicznych dość kłopotliwe i trudne do realizacji.

Sonata Infinity, której twórcą jest znakomity akordeonista, Paweł Janas, to kolejny utwór, w którym autor wypracował wiele sposobów wydobywania dźwięku, poszerzając znacznie obszar możliwości brzmieniowych i wyrazowych akordeonu. W tej czteroczęściowej, trwającej ca 10 minut kompozycji, złożonej z czterech zróżnicowanych części: *I – Multifonic*, *II – Inside – Outside*, *Stereophonic*, *IV – Finale*, wykonawca ma do pokonania sporo problemów natury technicznej, a dopiero po ich opanowaniu może skierować swą uwagę na kwestie czysto interpretacyjne. Także tu Kandydat w pełni prezentuje swoje umiejętności, bowiem utwór wykonany jest nadzwyczaj interesująco i efektownie, we właściwych proporcjach eksponując wszystkie zamierzenia kompozytorskie, jednak bez przerysowań w sferze jakości brzmienia, eksponując przy tym pierwiastek wirtuozowski dominujący w czwartej części utworu.

Between Paths, kompozycja Macieja Zimki, uznanego i wszechstronnego akordeonisty, to wirtuozowski utwór na akordeon solo, gdzie kompozytor stawia wykonawcy wiele wyzwań nie w sferze poszukiwań brzmień poprzez niestandardowe użycie akordeonu, lecz poprzez grę w tradycyjnie pojęty sposób, polegający na „przeciwstawianiu” sobie manualów akordeonu, traktowanych w pewnym sensie jak dwa różne instrumenty, niekiedy zaś, jak np. w przypadku sekwencji „*quasi delay*” tak, że osiągnany jest efekt uzyskiwania na akordeonie brzmień wręcz elektronicznych. Wykonanie kompozycji wymaga ogromnej dyscypliny w zakresie metryki, precyzji i doskonałego opanowania instrumentu, ale także rozległej wyobraźni w sferze zjawisk dźwiękowych i umiejętności poruszania się w tym obszarze. We wszystkich wyżej wymienionych aspektach Pan Wiesław Ochwat działa bez zarzutu, pogłębiając doskonale wrażenie w odbiorze utworu świetnym, trzymającym słuchacza w stałym w napięciu, ukształtowaniem formy.

Kolejne dwie kompozycje to utwory na akordeon i środki elektroniczne. Są to: **TR13** Artura Zagajewskiego oraz **Zima** Przemysława Schellera.

Są to utwory o skrajnie przeciwstawnym wręcz charakterze, a także całkowicie odmiennej roli akordeonu w każdym z nich. We wskazówkach do wykonania **TR13** kompozytor pisze: „*Partię akordeonu należy wykonywać bardzo powściągliwie, minimalistycznie, statycznie. Nie traktować jej jako partii solowej. Ma się stapiać z partią taśmy.*” Utwór jest tak właśnie wykonany, a Doktorant, określając charakter tej kompozycji jako „transowy”, w pełni poddał się zalecanemu przez kompozytora sposobowi realizacji swojej partii. W przeciwieństwie do **TR13**, **Zima** P. Schellera, to utwór o charakterze quasi programowym, gdzie – jak pisze mgr W. Ochwat w opisie dzieła – „...*tym*

razem to rola instrumentalisty staje się zdecydowanie dominująca, a elektronika zostaje w całości podporządkowana wykonawcy". Zdanie to potwierdza tylko to, co usłyszeć można na CD: Doktorant, dokonawszy pełnej analizy wszystkich elementów niezbędnych do interpretacji utworu, także i tu w pełni realizuje koncepcję twórczą autora, wzbogacając ją swoją wizją roli *live electronics*.

Ostatni utwór to intermedialne dzieło Piotra Peszata – *Jenny's soul. Or Dirk's #2* na akordeon ćwierćtonowy, audio playback i wideo. Jakiś czas temu miałem możliwość uczestniczenia w prezentacji tej kompozycji, i – już podczas owego pierwszego „spotkania” – zafascynowała mnie ona w znacznym stopniu. Dołączona do dokumentacji rejestracja utworu na nośniku elektronicznym utwierdziła mnie w przekonaniu, że mgr Wiesław Ochwat to wszechstronny artysta o nieprzeciętnych walorach, który – nie tylko w przypadku wykonania tego, nasączonego dyskretną dozą ironii utworu, ale w całym zakresie swoich działań twórczych i badawczych – stosuje zasadę wypowiedzianą na str 138. opisu dzieła: „*Aby zatem właściwie odebrać zamysł kompozytorski nie wystarczy już tylko uważnie słuchać, należy również patrzeć, oglądać, dostrzegać, myśleć, rozumieć*”.

Prezentacji, trwającej łącznie ponad 70 minut słucha się – i ogląda – z niesłabnącym zainteresowaniem, tym bardziej, że jest ona świetnie zrealizowana także w warstwie technicznej.

Wszystkie wymienione wyżej czynniki powodują, że dzieło artystyczne oceniam bardzo wysoko.

Opis dzieła artystycznego

Opis dzieła składa się ze streszczenia w języku polskim i angielskim, wstępu, dwu zasadniczych części, podzielonych na podrozdziały, zakończenia, bibliografii oraz obszernego aneksu, zawierającego wywiady z kompozytorami oraz ich biogramy. Całość stanowi nadzwyczaj interesującą lekturę, tym bardziej, że jak dotąd egzystują bardzo nieliczne publikacje dotyczące tych zagadnień.

We wstępie Autor określa cele pracy doktorskiej, podaje zakres zagadnień, jakie zostaną w opisie dzieła ujęte oraz podaje koncepcje badawcze, które zastosował w pracy.

Rozdział I – *Polska literatura akordeonowa w kontekście rozwoju instrumentu oraz tendencji stylistycznych panujących w muzyce polskiej XX i XXI wieku* stanowi kondensację informacji o początkach literatury akordeonowej w Polsce, przedstawia sylwetki głównych przedstawicieli polskiej twórczości akordeonowej w XX wieku, dość szczegółowo omawia główne tendencje stylistyczne, a także opisuje możliwości brzmieniowe współczesnego akordeonu koncertowego.

Rozdział II – *Indywidualne koncepcje twórcze. Problematyka interpretacyjno-wykonawcza*. To zasadnicza część pracy, bezpośrednio wiążąca się z dziełem artystycznym. Obok wnikliwych

i kompletnych analiz poszczególnych utworów, zawiera szczegółowe opisy koncepcji interpretacyjnej nagranych na CD utworów. Autor dogłębnie wnika we wszystkie aspekty każdego dzieła i omawia je w kilku warstwach: znaczeniowej, treściowej, zastosowanych technik kompozytorskich, zastosowanych środków technicznych i niekonwencjonalnych sposobów użycia instrumentu, problemów wykonawczych, czy wreszcie wszelkich innych czynników związanych z realizacją i interpretacją poszczególnych utworów, a czasami wręcz drobiazgowo opisuje sposób i metodykę pracy nad każdym z nich, choć kompozycje omówione są także pod kątem ukształtowania całości formy.

Wszystkie ważne dla realizacji utworów elementy ich konstrukcji przeanalizowane są w oparciu o liczne przykłady nutowe, w łącznej ich liczbie 88.

Opis stanowi nie tylko kompletne dopełnienie dzieła artystycznego, lecz jest nader interesującym potwierdzeniem rozległej wiedzy i kompetencji Kandydata w obszarze, którym się zajął w swoich badaniach w ramach pracy doktorskiej.

Warstwa redakcyjna i edytorska opisu dzieła artystycznego nie budzi zastrzeżeń.

Konkluzja

Praca doktorska Pana mgra Wiesława Ochwata, zarówno swą jakością artystyczną, jak też zakresem treści poznawczych, stanowi twórczy wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez Kandydata. Doktorant wykazał się znakomitą umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej, podpartej głęboką i wszechstronną wiedzą teoretyczną, a tym samym spełnił wymagania art. 13. Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę oceniam bardzo wysoko, przyjmuję bez zastrzeżeń, wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do obrony.

Prof. dr hab. Bogdan Dowłasz

Łódź, 12 marca 2018 r.